

Nem tudunk semmit a táncról

Balettkonkuró és táncmagazin

Nurejev 1991-ben vezényelni, 1992-ben táncolni jött hozzánk. Ötvennyolc éves lenne most. Az ő emlékére rendezzük már másodszor a nemzetközi balettkonkurót. Az első konkuró magas színvonalra elterjedt a világban, a másodikkra már rengetegen jelentkeztek. A nézők a televízióban már csak a kiválasztottakat láthatták.

A nyitó darab *Seregi László* koreográfiája volt. A főiskola növendékei finoman keverték a néptáncot és a balettet, amit én nem szeretek, de a növendékek szépek voltak. Megható, hogy a fiúk még 18 éves korukban kisebbek, mint a lányok. *Ventura Henriett Petipa Kalzováriációjában* fehéren repült, mint *Natasa Rosztova*, egyedül a nagy színpadon. Szinte tovább tartotta magasban a lábát, mint ameddig a zene szólt. *Tatley* koreográfiáját, *Debussy* zenéjét *Ács Pál* táncolta el, faunként. Az angol koreográfus jól vegyítette *Bejart-t*, *Coolberget* és *Nizsinszkyt*. Egy kínai lány *Petipa Variációit* adta elő, nagyon finoman. Ritka a kínai balettes, az ő cirkuszok és operájuk egészen más alapokon nyugszik. A gyerekeket kicsi koruktól nevelik éneklésre, akrobatikára, nem túl humánus módszerekkel. A kínai lányok nagyon szabadnak és boldognak tűnt ebben az európai térben. *Jarett-Pergolesi* zenéjére *Jermakov* és *Lill* táncolta *Balogh József* koreográfiáját. A két férfi egy-egy széken tornázik, néha birkóznak, hol az egyik, hol a másik az erősebb. A stílus hollandos, tiszta, absztrakt, nem tudjuk, miről szól a történet, de az orosz táncosok lágyan mozognak, haldokló görög gallusokra emlékeztetve. *Lifar* koreográfiáját *Vadim Bourtaud* táncolta. A gyönyörű félvér fiúban felsejlik a későbbi csoda. *Petipa Rosszul őrzött lányában* az orosz *Medvegyik* és a japán *Takuna* táncolt. A férfi jobb volt, a nagy orosz iskola mindig győz. Nálunk is ez volt a helyzet, míg *Bejart* el nem jött. A fiú hatalmas ugrásokkal szelte át a teret, a kis japán is jó egyedül, de nem szeszszokott páros, nem ők az *Orosz Adél* és *Róna Viktor*. *Borisz Nebila* franciás stílus-

ban és lila selyemnadrágban mozgott. *Varmen Corella* szép, tiszta és szigorú volt, néha mint egy gép, úgy csattogtatta kasztanyettáit. *Olga Pavlova* és *Kuznyecsev* játékos, oroszos, összehangolt volt. A klasszikus rendszerben a nő mindig légies, kezei szárnyacsokká, a férfi mindig óriásikat ugrik, stílusbravúrokban nem szűkölködnek. A meghajlás a legárukodóbb, amikor kicsit elengedi magát a táncos, de itt csodás volt a tapsban fűrés is. A kazahsztáni *Leila Alpieva* nyerte a harmadik díjat, dinamikus gyorsaságáért. *Jelena Tumanova* orosz, egyforma a partnerével, lágyság és erő váltakozik benne a térden táncolt tangóban. Ő a második. A magyar *Kozmér Alexandra* lett az első. A szintén második *Nagy Tamással* olyan klasszikus párt alkottak, hogy talán van még remény egy új *Fülöp-Kun* párosra. A mi magyar stílusunk keményebb, mint az orosz és lágyabb, mint a francia. Vad megállásokat, tiszta emeléseket, törekenység és erős szép párharcát láthattuk. *Batalov* a legjobb partner díjat kapta, mert röpteti a nőt és háttérbe vonul, mert van hozzá ereje. Az első lett *Joachim de Cluz*, aki feketehajú és kicsi, de ő ugrotta a legnagyobbakat a *Don Quijotéban*.

A *Táncmagazin* a televízióban, állítólag negyedévenként kerül műsorra. *Fuchs Lívia* vezeti, aki azt ígéri, hogy mindig bemutatnak majd egy fiatal táncost, egy új koreográfiát, folyamatosan megismertetnek minket a tánc technikáival és nagy egyéniségeivel. *Martha Grahammel* indult a bemutatkozás, hiszen minden táncos az ő szoknyája mögül bújt ki, mint az írók *Gogol* köpenyéből. Láthattuk a MU színházat, ahová olyan mozgásimádók gyűltek

össze, akik máshová nem fértek be, de ez nem jelent semmi rosszat. Láthattam kedvenc szegedi együttesemet *Imre Zoltán* koreográfiáival. Jó, hogy megint elindult valami ezen a területen, hiszen olyan kevesen értenek valamit a tánchoz. Bezzeg az őskorban ének, tánc, varázslás, zene, maszkok, mondókák és tűz, hit és világkép, mind együtt volt. Nekem ezt az őskort idézi, csodás humorral, egy néhány hónapja bemutatott *Coolberg*-balett.

A Hattyúk tava *Mais Ek* koreográfiájával. A herceg gubbaszt és vakarja a fenekét, aztán a tarkóját, hátulról oldalra néz, görbe lábbal nyújtózik, guggolva szalad, ingatja fejét, majd oldalra fordul, mint egy egyiptomi dombormű. Ugrás, dobantás, rohanás, kéz-láb össze-vissza, aztán megjön a fehér hattyú és reszketnek. A herceg nevet, mint egy gyerek, szétvetett lábbal és a porba rajzol valamit. Megjön anyja, a kopasz, piros ruhás nő, ő közben alibi mozgásokat végez, mintha el volna foglalva valami nagyon fontos dologgal. A három kis nőhattyú is megérkezik, körbetáncolják a színpad egyetlen díszletét, egy fehér spirál-falloszt. A mama játszik nagy, fekete ruhás gyermekével, majd a gyerek kapja derékon a mamát, végül ölébe csimaspaszkodik. Jönnek a fiúhattyúk is, mókás bemutatkozás toporzékolással és feltett kezekkel, ismételt egyiptomi sziluettekkel. Egy rózsaszín ruhás nő is megjelenik, akitől fél a herceg, ezért a lány a mamával táncol. A herceg hanyatt fekvé összegubózik, nem szereti a lányt. Stabil és mobil mozgások egyszerre vannak jelen a színen, ettől még nagyobb tere lesz az egésznek. Állnak, szaladnak, különböző csoportok alakulnak, mindenki csodás indiai fejingást végez, ez az egy közös bennük. A herceg végül állva térdére hajtja a fejét és megfogja bokáját. Ha fél, vagy álmodni akar, mindig a színpad bal szélére vonul és mozdulatlaná válik. A kislányhattyúk felébresztik, a herceg hátrahajlásból hidat csinál, majd körbeszaladja földre tett karját. Nagy, fekete, vékony csúnyaságában páros lábbal ugrál, feje fölé tett kézzel, majd hátat fordít és buddhista jógába menekül. Behúzott nyakkal rémülten áll, azu-

tán párhuzamosan előre nyújtja karját és lassan csoszog közben. A kis hattyúk megint piszkálják a herceget, ő is szállni akar, neki jobban is állnak ezek a mozgások. Klasszikus forgások után a fenekét mutatja, combja oldalán megjelennek nagy kézfejei. Hattyúk össze-vissza a térben, keringenek, majd ráadják szegény hercegre a koronáját, amitől összeroskad. A piros anyának egy férfi-hattyú udvarol, az anya hasával löki el a térdeplő férfit. A herceg most olyan, mint Hamlet, majd anyjára rakja a férfi-hattyút, nyújtják hosszú nyelvüket, így táncolnak. Leigázóan emelik át egymáson lábukat, aztán vonszolják egymást. A herceg a rózsaszín ruhás nővel keringőzik, majd mégis a férfit csókolja meg, mintha kicsi lenne, és nem tudná a nemek elrendeződését. A rózsaszín ruhás nő még küzd a szeretetért, földön gurul, totyog, fordított U alakot formáz, körbefutja a falloszt, szeme elé teszi kezét, nyújtott ujjal. A herceg bénán tántorog ide-oda, a levegőt öleli, majd lassan felfedezi, mi van a rózsaszín lány szoknyája alatt. Riadtan elszalad, megint magába zuhan, megint nekiindul. Nyújtott karok, körbefordulás, leülés, homokvárépítés, ülve ugrálás. Anyja megszidja, de ő, mint egy vízimadár, rugózik egyet-kettőt. Sok állatmozgás van ebben a balettben, amit szeretek, de a kerengő dervisek mágikus tánca is meglehető. Most mindenki együtt van, durran az óriási pezsgő. A táncosok színházadit játszanak egy nagy, áttetsző lepedő előtt és mögött. Némelyek csak derékig látszanak, másoknak csak a feje van meg. Megint a gyerekkor. Hátrafelé, háttal totyog az egész csapat. Nagyon groteszk. Minden láb belerúg saját fenekébe. A partinak vége, a herceg bánatában megint megfogja bokáját, immár harmadszor. Anyja vigasztalóan simogatja a fenekét, mint egy kicsinek. Ismét kezdődnek a kultikus pózok, majd átváltak klasszikus, dzsesszes, gyerekes mozgásokba. A herceget táncoló férfi elképesztő erejű és rugalmas, humoros, óriás kezű-lábú, és gyerekes. Nagyon ritka ötvözet. Most tütüben táncoló férfi-hattyúk tűnnek föl a színen, egy fekete bőrű is van közöttük. Nem elég csavarás,

hogy a nők férfiak, még a fehér is fekete. A tütüs férfiak férfiasan nőiesek, nem nőiesen férfiasak. Különös és remek. Nemi szervükre szorított kézzel remegnek a tü-tüben, majd reggelitornáznak, feneküket mutatják és gyönyörű, izmos lábukat. (A hattyú nemnélküliséget jelent, és valami jót és könnyedet, valamitől való megszabadulást.) Egy jós lép a képbe, aki talán pszichoanalitikus, ő próbálja rendbe tenni a herceg érzelmeit. Magot szór a madaraknak, *akik* visszatérnek, lassan, lábujjhegyen. Toporognak, befordított lábfejjel, majd hatalmasakat ugranak. Technikailag rettentő nehéz egyik pillanatban lazának és puhának lenni, másik pillanatban hatalmasakat ugrani teljes koncentrátsággal és erővel! A herceg csak néz, egész teste megnyúlt, mint egy fekete nudli, rettentően puha és kíváncsi, mint *Al Pacino* vak tangózása az egyik filmben. Most mozgásszínházba megy át a stílus, ezt nem szeretem, de pillanatokon belül megint hatalmas ugrások következnek. A kis nőhattyúk óriási fehér kesztyűben jelennek meg, kinőtt a szárnyuk, múlik az idő... Lábuk ettől még rövidebb, de végül is a hattyú nagyon csúnya a szárazföldön. Tehát itt nem esztétikáról van szó, csak zsenialitásról. A csúnyának és groteszknek ebben a gyűjteményében spárgapózban ordítanak és nyelvet öltögetnek felénk. Hercegünk füstfelhőben álmodozik, az ügyeletes fehér hattyú ráteszi izmos lábát a fekvő hercegre, fölötte táncol, mint halott felett a régi asszonyok, hátha feltámad. A herceg hasfájósan figyel, a hattyúláb jól megrúgja bűvös tánca közben. Reszketés, zuhanás, háton átdobálás, ugrás gömbölyded karokkal. De miért sír a mágus? Érdekesek ezek az ordítások a *Csajkovszkij-zenével* és az egyébként néma táncsal együtt. A herceg

és a hattyú egymásba kapaszkodva hengergőznek, mint egy kerék két fele. Már a mágus is a hattyút utánozza, minden elhattyúsodott. Ölelik egymást, míg egy papírzaccsó el nem durran. a hattyú meghal, de jönnek a többiek. Lehet, hogy műhattyú volt. A herceg végül a mágussal táncol, akiről letépve a ruhát kiderül, hogy nő. A herceg beteg lesz, hattyúszolgák hozzák a reggelit, a tárgyakat magához szorítja. Gyógyulásként világ körüli útra indul, a három nőhattyú kíséri. Egymásnak ugranak, gyerekes szemdörzsölés, popsikidugás, lökdösődés, fejkavarás, ujjfeltartás: merről fúj a szél. A herceg időnként talál egy-egy nőt, de aztán rogyant léptekkel tovább viszi bördöndjét, melyben a gyerekkori mackó lapul. Egy idő után indulna, de mégis áll. Ez a legnehezebb, a mozdulatlan tánc, mint szó nélkül átmenni a színen egy szöveges előadásban. A világjárás során a remekül átírt néptáncemekekből tudjuk, hol járunk. Oroszország, Spanyolország, a bűbosfejű hattyúnő itt odros, hosszú szoknyát visel, majd fekete hattyúvá válik a varázsló intésére. A pár ordít, vakarja a hátát, mutatja a fenekét, izmos lábát. A herceg oly törékeny ehhez az erős hattyúhoz. A szerelmi kettős hosszú, kitartott mozgásokból áll, sok különtáncolással, mellek összeütköztetéséből és gömbölyded egymáson gurulásokból. Végül nagy remegésben törnek ki, egyre többen lesznek körülöttük, sötét leplekben, mintha onanizálnának. A fekete lepel alól a fehér hattyú bújik elő, akit a herceg boldogan és fáradtan vezet oltár elé. De a fekete hattyú megint itt van...

(Házi feladat: leírni egy mozgás-sort a televízióból.)

Várnagy Ildikó